

indulgentiam lucrari possint.¹ Ad lucrandas tamen has indulgentias præter conditiones in facultate præscriptas, requiritur etiam visitatio Ecclesiæ ab Episcopo designatæ, vel, si Episcopo placuerit diversas ad hunc effectum designare Ecclesias, unius ex designatis.²

Indulgentia hæc defunctis applicari nequit, cum hoc non sit concessum. Demum facultas Articuli ex Responso S. Off. de 2 Julii 1884 ad iv.³ ad amussim fac. 28 hujus Formulæ absque dubio ab Episcopo communicari potest Sacerdotibus idoneis, qui in ejus Diocesi laborant, ita ut Parochi ipsi, determinare possint dies pro indulgentia lucranda juxta modum alias ab Episcopo observandum.

ARTICULUS XV.

“ABSOLVENDI AB HÆRESI ET APOSTASIA A FIDE ET A SCHISMATE QUOSCUQUE ETIAM ECCLESIASTICOS TAM SÆCULARES QUAM REGULARES; NON TAMEN EOS QUI EX LOCIS FUERINT UBI SANCTUM OFFICIUM EXERCETUR, NISI IN LOCIS MISSIONUM, IN QUIBUS IMPUNE GRASSANTUR HÆRESES, DELIQUERINT, NEC ILLOS QUI JUDICIALITER ABJURAVERTINT, NISI ISTI NATI SINT UBI IMPUNE GRASSANTUR HÆRESES, ET POST JUDICIALEM ABJURATIONEM ILLUC REVERSI IN HÆRESIM FUERINT RELAPSI, ET HOS IN FORO CONSCIENTIÆ TANTUM.”

(F. III. a. 1.; F. IV. a. 10.; F. VI. a. 1.; F. X. a. 1.)

137. — Explicatio.

I. Agitur in hoc Art. de excommunicatione imposita duobus criminibus, Ecclesiæ fundamenta, scil. fidem et charitatem directe aggredientibus, et *ex natura sua* ab unitate sive fidei sive communionis separantibus, quorum primum est *hæresis*, ad quam apostasia a fide refertur sicut plus ad minus, alterum *schisma*.—a. Ad excommunicationem per *hæresin* incurrendam præter scientiam censuræ requiritur, ut homo baptizatus:

¹S. C. S. de Prop. Fide 23 Jan. 1759 ex eodem Responso. *Coll. Prop.* n. 1015.

²S. C. S. Off. 16 Jan. 1728 ex eodem Responso.

³Cfr. infra n. 248 et *Coll. Prop.* n. 1027.

1. sciens et deliberato animo neget aut in dubium vocet articulum fidei ab Ecclesia propositum ad credendum, et 2. hunc animum hæreticalem externe, licet occulte et nemine advertente, prodat sive verbis sive signis hæresis manifestativis.¹ Hæreticis et apostatis in S. Canonibus et in const. *Apostolicæ Sedis* accensentur: “eis credentes, eorumque receptores, fautores, ac generatim quilibet illorum defensores.”—Hi specialem classem hæreticorum et apostatarum constituere videntur. Dum enim hæretici et apostatæ in genere eos comprehendunt, qui sectam constituunt aut incipiunt licet forsan adhuc non sint denunciati; *eis credentes* formaliter ad sectam non pertinent, quatenus scilicet nomen non dederunt sectæ nec gubernantur per sectæ leges et externas formas, sed per aliquod factum externum hæreticis aut apostatis adhærent, ut sunt e. gr. illi, qui putant et dicunt, Protestantes qua tales habere veram fidem, aut illi, qui morbo jacentes spiritualem hæreticorum assistentiam postulant vel ministrum hæreticum adeunt pro exercitio actus religionis, puta celebratione matrimonii per ritum religiosum, aut qui licet nondum assentiant hæreticorum erroribus, eo tamen animo externe manifestato ad illos audiendos accedunt aut qui licet animo hæresi nondum adhæreant, tamen nominatenus sese adscribunt sectæ hæreticæ etc.² Hi omnes actione implicita sunt in hæresi et hæretici. *Receptores, fautores et defensores* sunt causa moralis hæresis eorundem hæreticorum eo quod hos qua hæreticos (non qua consanguineos vel amicos tantum) tuentur, ut liberi in suo errore persistant eumque doceant, aut eos facto vel verbo adjuvant, ut errorem suum in actum deducere possint, aut eis in hæresi ipsa patrocinantur. Hi quidem hæreticis communicant in crimine criminoso, attamen, licet a Papa denunciati, hanc unam tantum excommunicationem incurrunt, non etiam eam ex const. *Apost. Sedis* § 2. n. 14; verum si ipsi etiam suam hæresin externant, juxta Lugo *de virt. fidei* disp. 25. n. 1. alia insuper excommunicatione qua hæretici innodantur.

¹S. Alph. vii. 300 seq.

²Bonal: *Inst. can.* Tr. ix. n. 40; Suarez *de Censur.* dist. 21, sect. 2, n. 5 seq.; Reiffenst. lib. v. tit. 7. n. 248.

b. *Schisma* committitur non tantum, quando præter verum et indubitatum Papam alius erigitur, eique obeditur ut Papæ; sed etiam, quoties ab obedientia Summi Pontificis pertinaciter receditur, ut si quis Papam simpliciter non recognoscit ut superiorem, atque ita se gerit ac si non esset illi subordinatus, neque unitus ut capiti,¹ quemadmodum quidam liberales catholici hoc faciunt, aut si quis alios avocat a subjectione Papæ qua talis aut sine auctoritate Papæ concilium generale convocat aut a mandato Papæ qua talis ad futurum concilium generale provocat etc.; at schismaticus non est, qui simpliciter licet cum pertinacia non obtemperat mandatis Papæ vel ob incommodum, quod sentit, vel ob pravum animum, quo affectus est ergo *personam* Papæ etc.

Schisma, quamvis absolute sine hæresi possit existere, cum hac tamen regulariter conjunctum, et schismaticus de hæresi vehementer suspectus est. Ideo Pœnitentiarii minores qui non possunt absolvere ab hæresi, nec etiam a schismate absolvere possunt et quoad utrumque idem procedendi modus observatur.

II. Quoad prædictorum *absolutionem* nota:

a. In *foro externo* (præter Inquisitores Romanos) Episcopus loci potestate ordinaria (si de Regularibus exemptis agitur, potestate delegata) procedit contra apostatas, hæreticos, et schismaticos, resipiscentes, si aut sponte coram se comparent ac proprii oris confessione crimen suum manifestant aut ad forum suum quoquo modo deducuntur, eosque aut per se aut per Clericum ad hoc delegatum publice coram notario et testibus ad hunc actum specialiter requisitis² prævia abjurazione hæresis vel schismatis, item prævia professione fidei, Ecclesiæ conciliat et pro utroque foro a censura absolvit,³ idque vel servato modo pro Neo-Convertis ab hæresi a S. Off. 20. Julii 1859 præscripto (*Rit. Rom. App., Excerpta Rit. Rom.* ed. 8. p. 270, *Conc. Plen. Balt.* II. p. 291, *Coll. Prop.* n. 1688), adhibita (juxta Decr. S. C. de Prop. F. 16. Julii 1878 ap. *Coll. Prop.* n. 1671 coll. n. 1691.) pro Græcis formula a Gregor. XIII., pro Orientalibus illa ab Urbano VIII. præscripta aut breviori a

¹ Suarez l. c. n. 13.

² *Coll. Prop.* n. 1687.

³ Ben. XIV. *de Syn. Dicec.* lib. ix. c. 4. n. 5.

S. C. S. Off. an. 1890 approbata (quæ formulæ dicto nro 1671 adnexæ sunt)—vel, si ipse Episcopus reconciliationem perficit, pro lubitu servato ordine solemniter reconciliandi hæretic. in *Pontificali Rom.* Part. III.—Censura ita sublata, absolutio a peccato hæresis dein dari potest a quolibet confessario (n. 19. b. et 20.).

b. In *foro interno* Episcopus *neque occultos* hæreticos potest *jure proprio* absolvere, cum potestas a *Trident.* xxiv. cap. 6 concessa, postea per Bullam *Cœnæ* fuerit adempta.¹ Unde præsertim in locis Missionum, in quibus judicialis processus contra hæreticos impeditus est et hæreses ideo *impune grassari* dicuntur, ex pluribus sæculis facultas præsentis Articuli Episcopis aliisque a S. Sede conceditur, vi cujus in *foro conscientie tantum* (cfr. n. 18 et 19.) omnes apostatæ, hæretici et schismatici, *etiam publici* absolvi possunt, quamvis fuerint dogmatizantes. (De obligatione denunciandi cfr. n. 138.) Conversi vero a secta hæretica vel schismatica, cui sive a nativitate sive propria culpa adscripti fuerunt, necnon ii, qui personaliter a judice ecclesiastico damnati sunt de hæresi, apostasia vel schismate²—semper pro foro externo,³ ergo non vi hujus Articuli, sed vi potestatis ordinariæ Episcopi vel S. Congr. S. Off. (cfr. infra n. 138.) absolvuntur servato modo approbato, ut supra. Pro absolute conversione conversorum a sectis apud nos, quin in singulis casibus, ut alibi, recursus ad Episcopum requiratur, ex more locorum Missionum omnes Sacerdotes in sacro ministerio labo-

¹ Ben. XIV. l. c. n. 5; S. Alph. vii. n. 83.—Per const. *Apostolicæ Sedis* § *Firmam* Episcopis plenam potestatem dicti capituli restitutam esse, docet Pennacchi Comment. ii. pag. 557.

² Hi ad sectam pertinentes et personaliter damnati soli ex hæreticis et schismaticis sunt irregulares (Gasparris *de S. Ordin.* n. 461 seq.); item horum filii (resp. nepotes). Gasp. n. 471. Pezzani ad can. 209.

³ S. C. S. Off. 25 Julii 1815 ap. *Coll. Prop.* n. 1687 (cfr. n. 1681). Idem præcepit S. C. S. Off. 1. Maji 1779 ib. n. 1685, 1690, quoad Neo-phytas, qui post publicam apostasiam a fide ad Ecclesiæ gremium redeunt, quia juxta S. Thom. 2. 2. qu. 11. a. 4 ad 1. eorum conversio ficta fuisse præsumitur. *A minoribus quatuordecim annis* non exigitur sectæ abjuratio, sed sola fidei professio. Ita S. C. S. Off. 8 Mart. 1882 ap. *Coll. Prop.* n. 1680.—Unde in formula verba abjuracionem exprimentia pro his omitti debent.

rantes facultatibus requisitis præditi sunt. (Konings n. 1701. nota 3.)

NOTA 1. De MODO TRACTANDI EOS, QUI CONVERTI VOLUNT ad Ecclesiam cath., cfr. Stang: *Pastoral Theology*. Benziger 1897, § 18.—Quoad MODUM VERO RECIPIENDI NEO-CONVERSOS plura habes ap. Konings *Comp.* n. 1264., quibus adde ex Decr. S. C. S. Off. 20 Nov. 1878, (*Act. S. Sed.* xvi. 415.) Baptismum *conditionatum* esse *secreto* conferendum et ex Decr. ejusd. S. C. 1 Nov. 1875 ap. Marc n. 1833, quod sub conditione baptizandi "*poterunt*, ad majorem functionis ecclesiasticæ facilitatem, prius audiri sacramentaliter quoad eorum culparum accusationem. Deinde post collationem baptismatis sub conditione, confessarius, iterum reassumptis per summa capita cum pœnitente iis, de quibus jam accusationem fecerat, absolvat sacramentaliter pariter sub conditione."—*De moribundo acatholico* ad fidem catholicam converti volente cfr. Konings l. c. ad vi.

NOTA 2. Quod attinet MODUM RECONCILIANDI APOSTATAM (hæreticum, schismaticum) PRO FORO CONSCIENTIÆ observandum est:

1. Si apostata in periculo mortis constitutus est, sacerdos, abjurata prius verbo apostasia, eum absolvit. Si per aliquod temporis spatium supervixerit et ejus apostasia nota sit, abjurabit, si fieri potest, iterum coram fidelibus; si fieri non potest, relinquet chirographum suæ abjuratæ a se (saltem per signum crucis suppleto nomine) subscriptum; quodsi nec hoc fieri potest, committet confessorio ut suam abjuratæ fidelibus manifestet.

2. Si apostata sanus et qua talis notus est, tenetur etiam casu quo fidem in corde retinuit, apostasiam et hæresin *coram fidelibus* (saltem pluribus) abjurare et abstinere ab omnibus actibus infidelitatis et hæresis coram infidelibus et hæreticis. Abjuratæ facta potest ad sacramentalem confessionem admitti, in qua confessarius secundum suum arbitrium ei injunget pœnitentias salutares, eumque absolvet juxta formulam ordinariam, quæ in usu est pro foro interno, non juxta eam, quæ in foro externo adhibetur. Ita Bray pag. 20, ad 1 et 2; item Corre p. 174 ex variis instructionibus S. Sedis ap. *Coll. Miss.* n. 482, 486, 487 et 1064.

NOTA 3. ABJURATIO APOSTASIÆ, HÆRESIS, et SCHISMATIS in foro interno, quæ, ut advertit Renzi (pars. ii. cap. iv. n. 66.) cum aliis, etiam iis utiliter injungitur, qui post errorem intellectus cum pertinacia voluntatis in hæresin inciderunt licet mentaliter tantum,

ideoque absque excommunicatione, secundum hanc FORMULAM fieri potest:

"Ego N. N. personaliter genuflexus coram Te N. N. (sacro-sancta Evangelia coram me posita manibus corporaliter tangens), sciens, neminem salvum fieri posse extra illam fidem, quam tenet et credit, prædicat, profitetur et docet S. Catholica, Apostolica, Romana Ecclesia, cujus caput est ad præsens D. N. N., contra quam fateor et doleo, me graviter errasse, quia tenui et credidi usque ad præsentem diem, quod hæretici tenent et credunt, videlicet (*hic ponuntur errores pœnitentis*); ideo nunc de veritate catholicæ fidei et de hæreticorum sectæ falsitate certus abjuro, maledico et detestor omnes supradictas hæreses et errores unacum quibuscumque aliis hæresibus et erroribus contra dictam S. Catholicam et Apostolicam Romanam Ecclesiam sese quomodolibet extollentes et juro me nunc toto corde credere et in futurum, Deo adjuvante, firmiter crediturum, quidquid tenet, credit, prædicat, confitetur et docet prædicta S. Mater Ecclesia Cath. et Apostol. Romana; et juro et promitto, me numquam hæreses prædictas neque alias crediturum, nec minus familiaritatem aut conversationem cum hæreticis aut de hæresi suspectis, quoad potero, habiturum. Sic me Deus adjuvet et (hæc) sancta illius Evangelia, (quæ propriis manibus tango)."

In confessionali verba in parenthesi, quæ tactum Evangeliorum spectant, ut patet, sunt omittenda. Formula prædicta parum differt ab illa in *Excerpt. Rit. Rom.* p. 272. Quoad reliquas condiciones ante absolutionem adimplendas et quomodo absolutio in foro conscientiae concessa etiam valeat pro foro externo, vide infra n. 145. ad vii.

138.—III. Facultas præsentis Art. absolventi in foro conscientiae tantum non se extendit ad duplicis generis hæreticos ac schismaticos, scil. a. ad eos, qui peccatum hæresis aut schismatis commiserunt in locis, in quibus S. Officium exercetur per Officiales S. Congr. Rom. et Univ. Inquisitionis e. gr. Romæ.

Ratio, quia cum hoc crimine conjuncta est obligatio denunciationis apud Inquisitores. Unde si delinquens in illis locis, ubi Inquisitores ex suo Officio procedunt, complices habuit, judicium eorum perturbaretur et impediretur per absolutionem

ei impertitam, antequam socios criminis denunciaverit aut ipse denunciatus coram illo tribunali hæresin ejuraverit; si vero e. gr. in periculo mortis in foro conscientiae tantum absolvitur, pro foro externo non est tutus, sed sponte debet comparere coram Inquisitore aut Ordinario et denuo abjurare. (*Coll. Prop.* n. 1645, 1688.) Attamen hæreticus occultus, qui non habet obligationem denunciationis apud Inquisitores faciendæ, eo quod hæresis externatio per verba, scripturam etc. a nemine fuit cognita aut complices vel mortui sunt vel in regionibus palam infestis existunt, in quibus Inquisitionis auctoritas non viget,—absolvi potest ab habente facultatem pro foro conscientiae, scil. a S. Pœnitentiaria aut ejus Pagellam habente, (cfr. infra in Nota et Ben. XIV. c. *Pastor bonus* § 9 et 10.) imo etiam (ut puto) vi facultatis hujus Articuli. Cessante enim ratione exceptionis, exceptio quoque cessare videtur.¹

Præterea facultas non se extendit **b.** ad eos, qui nati sunt in loco, ubi hæresis non impune grassari potest, et post abjuratorem in foro externo seu judiciali (puta sub eorum conversione ad fidem catholicam) iterum ibidem in hæresin relapsi sunt, si tamen, ut declaravit S. Off. 30 Jan. 1627, de hæresi vel relapsu judicialiter fuerint accusati,² et ita eorum casus ad forum externum sit delatus.

Hisce in casibus ergo pro facultate recurrendum est, et quidem quoad *priorem* (apud nos per S. Congr. de Prop. Fide) ad S. Congr. Inquis., cui (sc. Beatissimo Patri, qui est ejus Præfectus) confessarius ficto nomine pœnitentis exponere debet factum ipsum cum numero (non nominibus) sociorum, simul cum ejus promptitudine judicialem denunciationem eorum coram delegato peragendi, in fine addens inscriptionem, sub qua responsum sit dirigendum. Interim, casu id requirente, absolutio *indirecta* tantum dari potest; *excepto* mortis articulo et casu quodam urgentiore, in quo censura citra infamiam aut scandalum servari nequit, ubi (juxta dicenda in Art. seq. n. 144) dari potest absolutio directa, at in utroque casu excepto

¹ Giordanini: *Istruzione per i novelli Confessori*, Venezia, 1757, parte ii. cap. 15, § 1, n. 304; S. Alph.: *Epitome Doctrinæ Ben. XIV. v. Hæresis*; Pignatelli tom. vii. cons. 52 ad 2.

² *Coll. Miss.* n. 510. *Coll. Prop.* n. 993.

sub reincidentia, si pro mandato ex gravi culpa infra mensem non recurrit.—Litteræ acceptæ, quæ inscriptionem habent: “Discreto Confessario ex approbatis ab Ordinario,” aut similem, pœnitenti in confessione sunt tradendæ, aut etiam extra confessionem, si pœnitens vel licentiam dedit vel extra confessionem de suo casu in foro conscientiae tractavit. Confessarius dein a pœnitente electus litteris acceptis et perpensis, aget secundum Clausulas in eis contentas.—In *posteriori* casu absolutio pro foro externo requiritur, quæ dari nequit nisi ab eo, ad cujus forum casus delatus est aut a tali, qui ab hoc facultatem absolventi in foro externo obtinuit (n. 50). Si autem ad eum recurri nequit, in periculo mortis et casu urgente ob scandalum absolutio directa (juxta dicenda n. 144, ad **a.**) dari potest pro foro conscientiae; quandoque vero indirecta (ib. ad **b.**).

NOTA. Facultas in confessione absolventi ab hæresi habetur etiam in *Pag. S. Pœn.* sub n. iii. his verbis: “Absolventi quoscumque Pœnitentes, sive viros, sive mulieres (exceptis hæreticis publicis sive publice dogmatizantibus¹) a quibusvis Sententiis, Censuris et Pœnis Ecclesiasticis ob hæreses tam nemine audiente, vel advertente, quam coram aliis externatas, ob infidelitatem, et Catholicæ Fidei abjuratorem private admissas, sortilegia, ac maleficia hæreticalia etiam cum sociis patrata, necnon ob Dæmonis invocationem cum pacto donandi animam, eique præstitam idololatriam, ac superstitiones hæreticales exercitas, ac demum ob quæcumque insinuata falsa dogmata incursis, postquam tamen Pœnitens complices, si quos in præmissis habeat, Ordinario loci, vel Sacræ Inquisitioni prout de jure denunciaverit;² et postquam in singulis casibus

¹ Excipiuntur (juxta Resp. S. Pœn. 3 Mart. 1880 ap. *Mon. eccl.* vol. ii. part. ii. p. 20) non quidem omnes hæretici publici, sed tantum publice dogmatizantes i. e. falsa dogmata spargentes, sive eorum dogmatizatio sit ex se publica sive, licet occulte (modo uno, modo altero, modo aliis paucis audientibus) facta, ex divulgatione notoria evaserit. Idem habetur in Resp. S. Pœn. 26 Mart. 1894 ad Ep. Corduben. (ap. *Am. Eccl. Rev.* vol. xii. p. 498) scil. “Per iii. facultatem folii quinquennalis Sacræ Pœn. concedi potestatem absolventi hæreticos etiam publicos, dummodo non sint dogmatizantes.”

² Ita in ed. recent. Cum vero ob libertatem omnibus cultibus assertam hæreticorum errores impune apud nos grassentur, denunciatio hæreticorum, lege *ecclesiastica* imposita, hisce in regionibus

hæreses coram Te secrete abjuraverit; et pactum cum maledicto Dæmone initum expresse revocaverit; tradita Tibi syngrapha, forsitan exarata, aliisque mediis superstitiosis, ad omnia comburenda; injuncta pro modo excessuum gravi pœnitentia salutari cum frequentia Sacramentorum, et obligatione se prudenti iudicio Tuo retractandi apud personas, coram quibus hæreses manifestavit, et reparandi illata scandala.”

ARTICULUS XVI.

“ABSOLVENDI AB OMNIBUS CENSURIS ETIAM SPECIALI MODO IN BULLA ‘APOSTOLICÆ SEDIS MODERATIONI’ DIEI 12 OCTOBRIS 1869 ROMANO PONTIFICI RESERVATIS, EXCEPTA ABSOLUTIONE COMPLICIS IN PECCATO TURPI.”

(F. III. a. 10; F. IV. a. 11; F. VI. a. 11; F. X. a. 10.)

139.—Explicatio. I. Dicitur: *a censuris*. Ergo vi Art. absolvi nequit a *peccatis sine censura* Papæ reservatis, quorum sunt duo: **a.** falsa denunciatio (per se vel per alium facta) Sacerdotis de sollicitatione in confessionali¹ (scilicet *juridica*—non privata tantum—seu talis, quæ prævio juramento veritatis dicendæ fit coram Ordinario vel Inquisitore aut ejus delegato juxta instructionem S. Off. de 20 Julii 1890 ap. *Act. S. Sed.* xxv. 451. *Coll. Prop.* n. 950);—**b.** retentio munerum illicitæ a Religiosis strictè dictis datorum, si realis restitutio statim fieri potest.

Si donum infra valorem decem scutorum (\$10) fuerit acceptum, ex *Pag. S. Pœn.* n. vi. conceditur facultas his verbis: “Absolvendi a casu Sedi Apostolicæ reservato ob accepta munera a Regularibus utriusque sexus: injuncta pœnitentia salutari, et, quando agitur de muneribus, quæ non excedunt valorem decem scutorum, imposita aliqua eleemosyna iudicio tuo taxanda, et caute eroganda, cum primum poterit, in bene-

non obligat. Cfr. Ferraris v. *Denunciatio* n. 18; Scavini tom. iv. n. 921. Dico: *lege ecclesiastica*; nam ex lege naturali hæretici, imprimis dogmatizantes, præsertim si sunt clerici, etiam apud nos sunt denunciandi, quoties agitur de damno animarum, cui Episcopus mederi potest. Marc n. 442; Lehm. ii. 952.

¹S. Alph. vi. n. 693; *Coll. Miss.* n. 522.

ficiam Religionis, cui faciendæ esset restitutio; dummodo tamen non constet, quod illa fuerint de bonis propriis Religionis; quatenus vero accepta munera, vel fuerint ultra valorem scutorum decem, vel constet fuisse de bonis propriis Religionis, facta prius restitutione, quam si de præsentis adimplere nequeant, emissa seria promissione restituendi infra terminum tuo arbitrio præfiniendum, alias sub reincidentia.”

NOTA. Agitur de donis Religiosorum (etiam Monialium) vota solemnium habentium et in communitate viventium (ergo non de donis sæcularizatorum) et quidem de donis ab eis *certe* invalide datis, ideo a donatario restituendis (ergo non de illis, quæ ex causa gratitudinis, conciliandæ benevolentiae ergo Religionem etc. discrete cum licentia Superioris saltem præsumpta facta sunt), *quorum restitutio tempore absolutionis petita fieri potest*. Talis jam donatarius ex const. Clem. VIII. et Urb. VIII. (Ferraris v. *Regulares* Art. I. n. 67. S. Alph. *Hom. ap.* xiii. 8. 9.) absolvi nequit, nisi restitutione realiter facta conventui, ad quem res donatæ de jure pertinent, si id commode fieri potest, alias ejusdem Ordinis conventui viciniore loco, ubi petitur absolutio. Promissio, utut serio facta, quam primum restituendi, non sufficit. Attamen in donis valore 10 scutorum non excedentibus Pœnitentiarius Major ante restitutionem realiter factam vi facultatis ex const. *Pastor bonus* § 26. absolvere eaque in eleemosynam in beneficium conventus, cui restitutio faciendæ est, caute erogandam commutare potest. Ex hac sua facultate in Pagella (ut supra) communicat facultatem pro casu, quo dona non sunt certo desumpta ex bonis propriis Religionis (i. e. bonis communitati incorporatis), sed ex peculio Religiosi etc.—Casus hic dicitur Sedi Apostolicæ reservatus et pro tali habetur a S. Alph. vi. 580 et *Hom. ap.* xiii. 8. 9. aliisque. Alii ut Bucceroni, Berardi, D’Annibale, Ballerini-Palmieri, Lehmkuhl reservationem proprie dictam (quæ est casus alicujus ad iudicium Superioris avocatio) non agnoscunt, utpote nullibi expressam et id, quod in Pagella habetur, ad cautelam concessum esse putant (cfr. n. 14.). Concedunt tamen, casu, quo restitutio statim fieri potest, a Papa prohibitum esse dare absolutionem ante restitutionem reapse factam, et D’Annib. (i. 338. 15), in casu adesse jurisdictionis ademptionem. Unde in praxi hæc sententia a priori vix differt.¹

II. Dicitur: “. . . Romano Pontifici reservatis.” Unde non datur facultas absolvendi a casibus

¹Cfr. *Mon. eccl.* vol. viii. part. ii. pag. 10 seq. et pag. 90.